

İSLAM ÜLKELERİ DÜŞÜNCE KURULUŞLARI PLATFORMU (ISTTP)

1 Mart 2012 Baku-Azerbaycan

- VİZYON BELGESİ -

4. İİT Ülkeleri Düşünce Kuruluşları Forumu

“Çok Boyutlu Güvenlik ve Yönetişim”

(22-23 Şubat, 2013, Kahire)

Güvenlik, kazanılan mevcut değerlere yönelik bir tehdidin olmaması halidir. Soğuk Savaşın sona ermesiyle birlikte sadece siyasi- askerî konuları güvenliğin merkezine yerleştiren realist güvenlik paradigması sorgulanmaya başlamıştır. Küreselleşen ve devlet dışı aktörlerin daha fazla varlık göstermeye başladığı dünyada **toplumların ve bireylerin isteklerinin** önündeki engelleri kaldırmayı ve onların gelecek beklentilerini güvence altına almayı da analiz çerçevesine dâhil etmeyen, güvenlik-özgürlük ilişkisini göz ardı eden yaklaşımlar güvenlik problemlerine çözüm üretmekten uzaktır. **Toplumsal, kültürel, ekonomik, çevrebilimle ilgili güvenlik; hatta biyo-güvenlik ve insan güvenliği**, güvenlik araştırmalarının ve politikalarının temel kavramları haline gelmiştir. Özetle **güvenlik hem konu hem de aktör düzeyinde çok boyutlu bir niteliğe sahiptir**. “Ortak güvenlik”, “karşılıklı güvenlik”, “iş birlikçi güvenlik”, “güvenlik ortaklığı”, “kapsamlı güvenlik”, “küresel güvenlik” “çevresel güvenlik”, “enformasyon güvenliği”, “kamu güvenliği”, “bölgesel güvenlik” gibi kavramsallaştırmalar bu bağlamda önem kazanmıştır.

Bununla birlikte teknolojik gelişmelerin ve küresel sistemin ekonomik değişkenlerinin gölgesinde, aktörler arasındaki güç dengesinde de hızlı değişimler meydana gelmiştir. Güvenlik tartışmalarında devletlerin ağırlığı azalırken; bir yanda BM, NATO, AB ve AGİT gibi uluslararası örgütlerin, diğer yanda ise sivil toplum örgütleri ve tüzel şirketler gibi diğer aktörlerin ağırlığı artmıştır. “Güvenlik”, küresel düzlemde farklı boyutlarıyla tartışılmaya, **küresel yönetim ile küresel sivil toplum öncelenmeye, salt devlet eksenli düşünce yerine insan ve toplum güvenliği** ön plana çıkmaya başlamıştır. Etkin bir küresel yönetişimin nasıl kurulacağı, kurumsal ve yapısal dönüşümün nasıl gerçekleştirileceği, devletlerin küresel yönetişime katılımının ve çoğulcu evrensel bir yapılanmanın nasıl sağlanacağı gibi sorular bu

İSLAM ÜLKELERİ DÜŞÜNCE KURULUŞLARI PLATFORMU (ISTTP)

1 Mart 2012 Baku-Azerbaycan

noktada acilen çözümlenmesi gereken problemler haline gelmiştir. Bu ortamda **iç ve dış güvenliği birlikte değerlendirmek zorunluluğu** ortaya çıkmıştır.

Demokrasinin giderek daha fazla kabul gördüğü günümüzde **toplumların ve bireylerin isteklerini göz ardı eden devletlerin güvenlik politikaları meşruiyet zemininden yoksun** kalmaktadır. Öte yandan bir ülkenin güvenlik önlemleri kendi **siyasal sınırlarının dışına**, diğer ülkelere doğru uzanabilir. Çünkü güvenlik ucu açık bir kavramdır. 1990'lı yıllardan itibaren etnik çatışmaların yoğunluk kazanması devletin yanında toplum ve bireyi ön plana çıkarmıştır. Dolayısıyla yeni dönem güvenlik çalışmaları devlete ek olarak küresel sistemi, toplumu ve bireyi dikkate almak zorundadır.

Göreceli bir kavram olan güvenlik algıda şekillenir; **bir ülkenin güvenlik politikaları diğer bir ülke için güvensizlik ve tehdit unsuru olarak algılanabilir**. Bu noktada **söylemin gücü** göz ardı edilmemelidir. Yani güvenlik ve tehdit tanımlamalarını belirleme gücüne sahip olan aktörler diğer ülkelerin güvenlik politikalarını etkileyebilmekte; ulus-devletler uluslararası toplumla ilişkilerinde ulusal çıkarlarını sürdürme konusunda direnç gösterebilmektedirler. Nitekim nükleer silahların ortadan kaldırılması politikalarının öncülüğünü yapan ülkeler, kendi nükleer güçlerini korumak için olağanüstü bir çaba göstermektedir.

Öte yandan güvenlik, tek bir aktör tarafından sağlanamayacak kadar karmaşık, çok boyutlu ve karşılıklılık içeren bir hal almıştır. Bu noktada, **kolektif güvenlik** kavramı önem kazanmıştır. Güvenlik paradigması küreselleşmeyle birlikte **ulusal ve uluslararası güvenlikten küresel güvenliğe doğru değişim ve dönüşüm yaşamaya başlamıştır**.

İsteklerin gerçekleştirilmesinin önündeki engellerin kaldırılması veya gelecekle ilgili beklentilerin garanti altına alınabilmesi olarak tanımlanabilecek olan **insan güvenliği** sosyal, siyasal, ekonomik ve psikolojik açılardan üzerinde durulması gereken önemli bir güvenlik alanıdır. Nitekim insan güvenliği, yukarıda bahsi geçen diğer güvenlik alanlarından direkt olarak etkilenmektedir. Çünkü insan, oldukça güvenli koşullarda yaşasa dahi **özgürlüğüne sahip değilse psikolojik olarak güvensizlik hâli içindedir. İnsan güvenliğinin sağlanamaması ise tüm diğer güvenlik alanlarının istikrarını kaybetmesinin temel nedenidir**. Soğuk Savaş boyunca dondurulan sorunların kapağı açılmış ve buna bağlı olarak uluslararası terörizm, kitlesel göç, siyasal sığınma tehdidi, azınlık sorunları ve sınır anlaşmazlıkları açığa çıkmıştır. İnsan güvenliği silahlarla değil, insan onuru ve yaşamıyla ilgilendir ve evrensel bir olgudur. Zira

İSLAM ÜLKELERİ DÜŞÜNCE KURULUŞLARI PLATFORMU (ISTTP)

1 Mart 2012 Baku-Azerbaycan

tehditler herkes için ortaktır. İnsan güvenliğine yönelik tehditler ulusal sınırların dışındadır. İnsan güvenliğine yönelik tehditler **kontROLSÜZ nüfus büyümesi, ekonomik fırsat eşitsizliği, göç baskısı, çevre kirliliği, uyuşturucu trafiği ve uluslararası terörizm** olarak sıralanabilir. Dolayısıyla ulusal mekanizmalar insan güvenliğini sağlama noktasında yetersiz kalmaktadır.

“**Askerî güvenlik**”, devletlerin saldırı ve savunma yetenekleri ve birbirlerinin niyetlerini algılamaları şeklinde açıklanabilir. “**Siyasal güvenlik**”, devletlerin örgütsel istikrarını, rejimlerin devamını ve devlete meşruluk sağlayan ideolojileri kapsar. “**Ekonomik güvenlik**” devletlerin kaynaklara ulaşımını, finans ve pazarlara erişimini, refah ve güçlerinin sürdürülmesini ifade eder. “**Toplumsal güvenlik**” değişim ve dönüşümün kabul edilebilir koşullarda gerçekleşmesini, gelenek, din, ulusal kimlik, dil ve kültür gibi unsurların korunmasını ve yeniden üretilebilmesini içerir. “**Çevresel güvenlik**” ise hayat için olmazsa olmaz nitelikte bir sistem olarak bölgesel ve küresel biyosferin korunmasıdır.

Tüm bu güvenlik alanları birbirine bağlı olduğu için - hiçbir ülke kendi güvenliğini tek başına sağlamaya güç yetiremeyeceğinden - **uluslararası dayanışmaya ve uluslararası çok boyutlu yönetişime ihtiyaç duyulmaktadır**. Uluslararası yönetim, kolektif güvenlik anlayışını aşmaktadır. Dünya ülkelerinin, ya da en azından bir grup oluşturacak ülkelerin her alanda **kurumsallaşmış iş birliğine, istişareye, dayanışmaya yani yönetişime** ihtiyacı vardır. Bireylerden sivil toplum örgütlerine, devletlerden uluslararası kurumlara varıncaya dek tüm aktörler bilinçli bir biçimde katılım sağlamazsa anlamlı bir güvenlik ortamı oluşturulması imkansız hale gelir.

Politik dünyanın reel-politikaları, **sivil toplumun alacağı inisiyatiflerle** törpülenebilir ve küresel düzlemde toplumsal güvenlik için kolektif bir bakış açısını beraberinde getirebilir. **Çok boyutlu güvenlik kavramı**; devlet içi ayaklanmalar, uyuşturucu kaçakçılığı, kaçak - göç, sağlık riskleri, doğal felaketler, insan hakları ihlalleri, aşırı yoksulluk ve eşitsizlik, mal kaçakçılığı, silah kaçakçılığı, insan kaçakçılığı gibi **geleneksel olmayan alanları da kapsamaktadır**. Dolayısıyla, çok boyutlu güvenliğe karşı yönelen tehditler, meydan okumalar ve kaygılar **devletler ve sivil toplum arasındaki iş birliği içerisinde, yani iyi bir yönetim çerçevesinde çözümlenebilir**.

İİT ülkeleri bağlamında ele alındığında; insani, toplumsal, çevresel, askerî ve ekonomik tüm güvenlik alanlarında ciddi kurumsal eksiklikler bulunduğu söylenmelidir. İnsana verilen değer ve **bireysel güvenliğin** sağlanması noktasında, gerek İslam ülkelerinin sahip oldukları değerler gerekse evrensel değerler açısından bakıldığında ise İİT ülkeleri **olması gereken düzeyin**

İSLAM ÜLKELERİ DÜŞÜNCE KURULUŞLARI PLATFORMU (ISTTP)

1 Mart 2012 Baku-Azerbaycan

altında bulunmaktadır. Arap ülkelerinde başlayan ve tüm İİT üyesi ülkelerini büyük ölçüde etkilemekte olan son dönüşüm ve değişim hareketleri göstermektedir ki, İİT ülkeleri toplumsal değişimin sağlıklı bir biçimde yönetilmesi ve **toplumsal güvenliğin** sağlanması konusunda başarılı olamamışlardır. İnsani ve toplumsal güvenlik alanlarındaki kurumsal eksiklikler İİT ülkelerini nitelikli **insan kaynaklarından yoksun bırakmakta**, dolayısıyla **ekonomik, askerî ve siyasi güvenliğin sağlanması** noktasında da ciddi problemler doğurmaktadır. **Yüzyılın çok boyutlu sofistike rekabet ortamı içerisinde gelişen paradigma ve parametrelere zamanında uyum gösterecek kurumsal ve toplumsal yönetim yapılanmasını başaramayan ülkelerin iç ve dış güvenliklerinin risk altında olduğu yadsınamaz bir gerçekliktir.**

4. İİT Ülkeleri Düşünce Kuruluşları Forumu, değişen çok boyutlu güvenlik parametrelerini sağlıklı yönetmeyi ve İİT üyesi ülkeler lehine stratejik bilincin güçlenmesine akademik katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Ana tema:

Çok Boyutlu Güvenlik ve Yönetişim

Alt başlıklar:

Proje; İİT Barış ve Güvenlik Konseyi (İslam Adalet Divanı)

Mikro Milliyetçilik, Riskler ve Yönetişim

İnsan Merkezli Güvenlik Paradigması, Asimetrik Tehditler ve Yönetişim

Yumuşak Güç İnşası Riskler, Fırsatlar ve Yönetişim

Sosyal Değişim, Çevre, Kimlik, Kültür ve Yönetişim

Ekonomik Güvenlik ve Yönetişim

Siyasi, Askerî Güvenlik ve Yönetişim

**İSLAM ÜLKELERİ
DÜŞÜNCE KURULUŞLARI
PLATFORMU (ISTTP)**

1 Mart 2012 Baku-Azerbaycan